

**SETEMBRE-
DESEMBRE
2020**

**GESTIÓ DEL
CORONAVIRUS ALS
CENTRES
PENITENCIARIS
CATALANS**

**MONITORITZANT LA PRIVACIÓ DE
LLIBERTAT I L'ACTIVITAT POLICIAL DURANT
L'EMERGÈNCIA DE LA COVID-19**

MONITORIZANT LA GESTIÓ DE LA PANDÈMIA ALS CENTRES PENITENCIARIS CATALANS

Seguint amb la tasca de monitoritzar la gestió de la pandèmia provocada per la COVID-19 als centres penitenciaris catalans, presentem un nou informe que pretén recollir aquelles mesures, situacions i afectacions sorgides **entre mitjans de setembre i mitjans de desembre**.

Per analitzar aquest període, cal remuntar-se al document que el Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya va publicar a finals de juliol, titulat “Adaptació fase de represa als centres penitenciaris”. En aquest document es preveien una sèrie de mesures i actuacions per anar recuperant la normalitat als centres penitenciaris, després de la primera onada de contagis produïts a la primavera.

Una de les mesures que es va posar en marxa el **21 de setembre** va ser la de reprendre les comunicacions especials presencials. Els vis-a-vis familiars i íntims havien estat suspesos a causa d'un nou pic de contagis durant dos mesos. Així, aquest període començava amb l'esperança d'anar retornant a la normalitat en els àmbits que hem anat analitzant al llarg dels nostres informes: comunicacions, reinserció i tractament, treball penitenciari, assistència lletrada, etc.

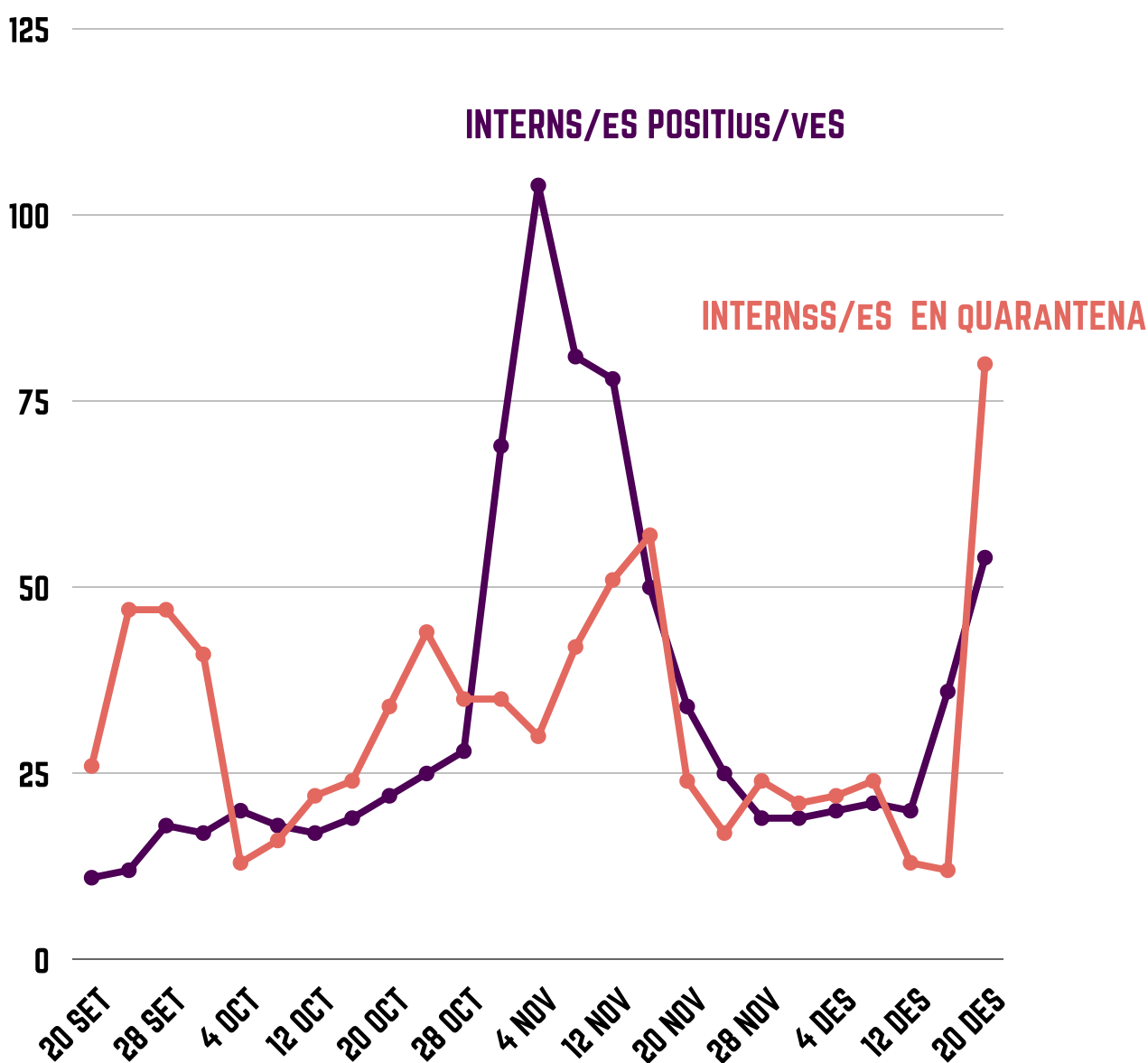
Malgrat això, cal destacar que **durant els mesos d'octubre i novembre**, els nous contagis entre les persones privades de llibertat i treballadors van seguir augmentant, destacant-ne brots al centre penitenciari Mas d'Enric i al de Ponent.

Per a la realització d'aquest informe, de la mateixa manera que pels informes anteriors, hem recopilat informació de diferents fonts: relats en primera persona de les persones privades de llibertat i els seus familiars, constatació directa a través de les nostres visites presencials als centres i les entrevistes dutes a terme tant a interns/es com a treballadors/es penitenciaris/es (de direcció, de tractament i de règim), informacions publicades per grups i organitzacions sindicals de funcionaris de presons, grups de suport, ordres i comunicats de la pròpia Secretaria de Mesures Penals, Reinserció i Atenció a la Víctima (SMPRAV) i publicacions de premsa.

Des del SIRECOVI esperem que els resultats d'aquests informes puguin contribuir a la feina que estan realitzant altres organitzacions de drets humans, de familiars o suport a persones preses, a col·lectius de l'advocacia, i els propis responsables de les administracions públiques implicades.

ESTADÍSTIQUES DE CONTAGIS

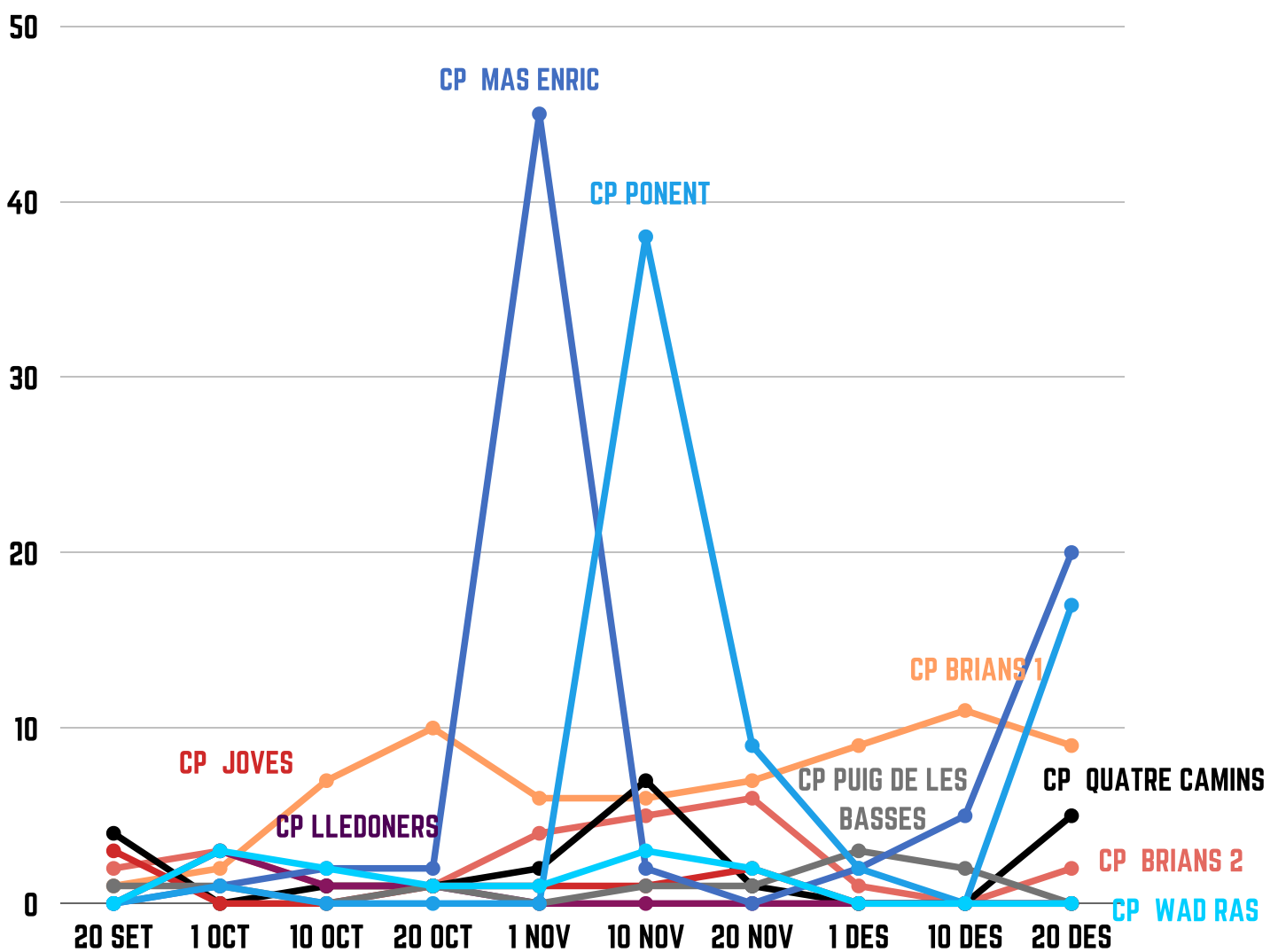
GRÀFIC 1: EVOLUCIÓ DEL NOMBRE D'INTERNES/ES AFECTATS/DES PER COVID-19

Font: Elaboració pròpia en base a dades publicades per la Conselleria de Justícia, Generalitat de Catalunya

ESTADÍSTIQUES DE CONTAGIS

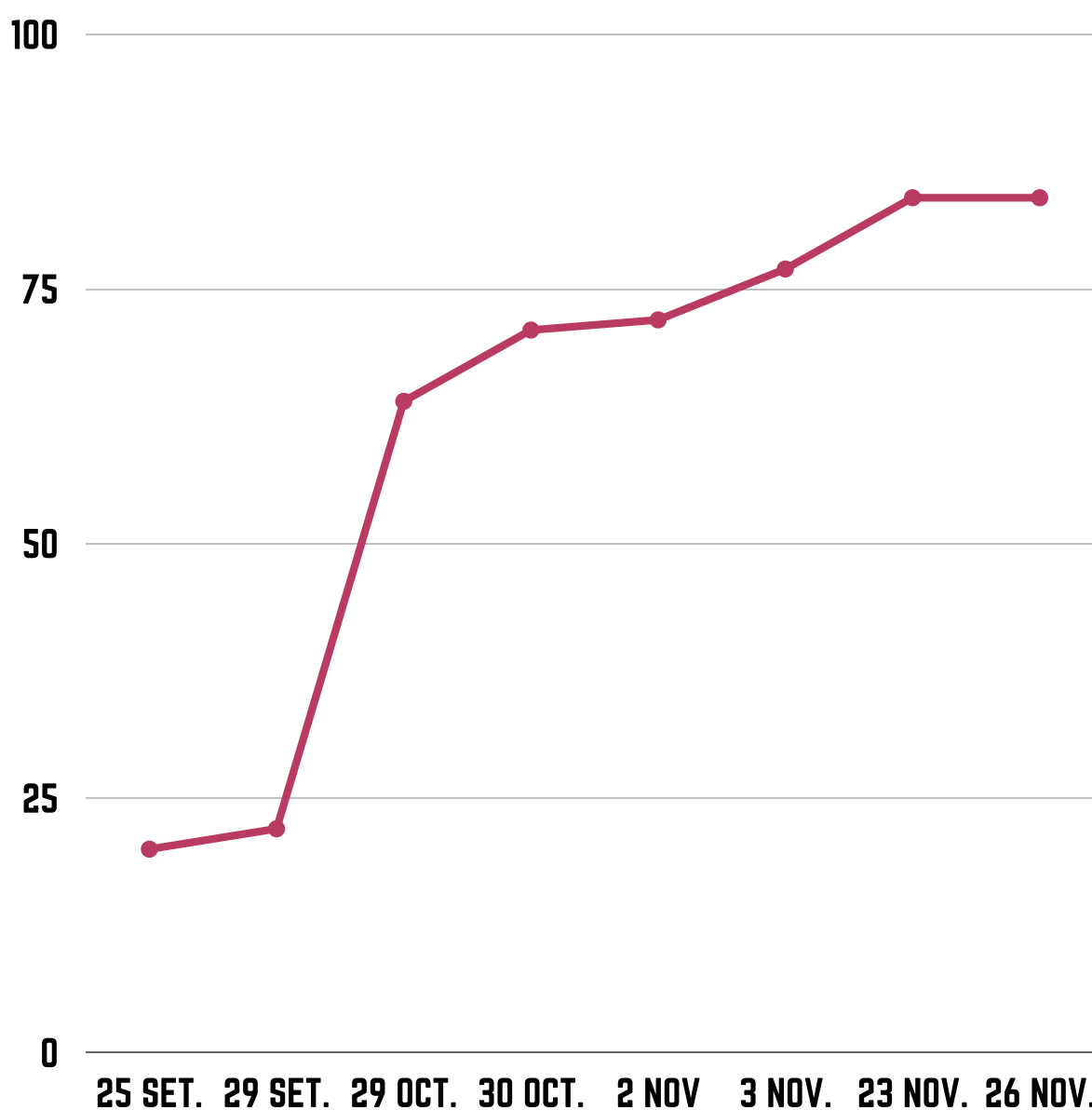
GRÀFIC 2: EVOLUCIÓ DEL NOMBRE D'INTERNES/ES POSITIUS/ES SEGONS CP

Font: Elaboració pròpia en base a dades publicades per la Conselleria de Justícia, Generalitat de Catalunya

ESTADÍSTIQUES DE CONTAGIS

GRÀFIC 3: EVOLUCIÓ DEL NOMBRE DE TREBALLADORS/ ES POSITIUS/VES

Font: Elaboració pròpia en base a dades publicades per la Conselleria de Justícia, Generalitat de Catalunya

MESURES SANITÀRIES

La gestió sanitària als centres penitenciaris en aquest període es remet, normativament, al document que va publicar el Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya a finals de juliol, titulat "Adaptació fase de represa als centres penitenciaris". En aquest document, tal com vam explicar a l'anterior informe del període juliol-setembre, es dictaminava com i quan era obligatori l'ús de mascaretes pels interns, funcionaris i visitants. També quines eren les recomanacions a nivell de ventilació, ús compartit de l'espai i desinfecció d'aquest, juntament amb mesures de distanciament personal.

Una de les qüestions destacades en relació a les mesures de tipus sanitari fa referència a la realitat referida, més enllà d'allò que preceptivament preveia Justícia. Destaca la queixa constant dels interns/es i familiars respecte l'ús i distribució de mascaretes. **A finals de setembre**, familiars d'interns del CP Brians 1 denunciaven que se'ls havia prohibit introduir mitjançant paqueteria mascaretes de tela pels seus familiars privats de llibertat.

Interns del CP Quatre Camins denunciaven, també, que no se'ls han facilitat noves mascaretes des del mes de març. Denuncien que les condicions higièniques del centre són inhumanes: amb persianes trencades, existència de paneroles i rates.

Per part nostra, des del SIRECOVI constatem que el compliment de les mesures de control sanitari es realitza de manera diferent als diversos centres penitenciaris catalans, tal com ja passava els mesos anteriors. Al CP Brians 2 hi ha control de temperatura a l'accés pel visitants. El locutori en el que fem les nostres entrevistes és marcat amb una creu, entenem que per a ser netejat posteriorment. En canvi, els interns amb qui ens comuniquem (malgrat provenir de diferents mòduls) ho fan en un mateix locutori, sense que aquest sigui desinfectat després de cada comunicació. En altres CP, com a Brians 1, no es pren la temperatura als visitants a l'accedir al centre, però els locutoris són desinfectats regularment per un ordenança després de cada comunicació.

A principis d'octubre, es detecten **nous positius en el CP Ponent**, concretament al mòdul 4. En conseqüència, es realitzen test ràpids entre els presos d'aquest mòdul. En aquest mateix centre, Ponent, des del SIRECOVI constatem un compliment irregular de les mesures de control sanitari.

A les persones de l'equip que hi van per a comunicar-se no se'ls pren la temperatura abans d'accedir al centre al matí, però sí, en canvi, quan tornen a la tarda. Els integrants de l'equip canvien de locutori després de comunicar-se amb cada intern, encara que no poden constatar que hi vagi algú a netejar-los després de les comunicacions.

Respecte al CP Brians 2, des del nostre equip constatem que, a **finals d'octubre**, es pren la temperatura als visitants abans d'accedir al centre, però no sembla haver-hi un protocol de desinfecció dels locutoris després de les entrevistes, ni al departament de comunicacions ni al DERT, seguint amb la dinàmica observada el mes anterior. Al CP Quatre Camins, observem que es pren la temperatura als visitants abans d'accedir al centre, però es realitza la comunicació amb interns de mòduls diferents en el mateix locutori, sense que es dugui a terme la desinfecció de l'espai després de cada comunicació.

A **finals d'octubre**, es detecten **nous positius** al CP de Mas d'Enric, on s'ha procedit a aïllar-ne dos mòduls.

Dels **7 positius**, tres eren interns que ja estaven a la presó i van començar a tenir símptomes, mentre que els altres quatre eren interns que ingressaven per primera vegada o tornaven d'algun permís. A aquests quatre, tal com marca el protocol, se'ls va fer una prova PCR que va donar positiu. Els interns dels **dos mòduls confinats** podien fer vida relativament normal, però nompodien sortir del mòdul per a realitzar activitats a l'exterior de la presó o en altres mòduls del centre. El Sindicat CSIF denunciava l'augment de positius a Mas d'Enric, demanant mesures urgents de protecció i denunciant que no hii havia mascaretes FFP2 pels funcionaris, ni tampoc proves PRC suficients pels interns i i treballadors del col·lectiu penitenciari, tant de vigilància com de tractament (les últimes proves es van realitzar el mes de maig). Exigien mesures de protecció de manera immediata i la restricció de les comunicacions especials a nivell autonòmic per a aturar el que consideraven una nova onada de contagis.

El 29 d'octubre, la SMPRAV informava d'un brot amb **22 nous positius al mòdul 6 del CP Mas d'Enric**. Segons van informar, tots els positius havien estat traslladats a la infermeria del centre penitenciar, mentre que els negatius es van quedar a les cel·les, sotmesos <<a una rigorosa desinfecció>>. Es va decretar la realització de proves a tots els treballadors del mòdul afectat. **El dia següent**, els interns afectats d'aquest mòdul **van augmentar fins a 44, juntament amb 5 treballadors** que també es van infectar. Des del Sindicat CSIF denunciaven que, en realitat, hi havia més de mig centenar de treballadors penitenciaris infectats –prop de **108 confinats des de l'inici de la pandèmia**– i que la Generalitat no els estava comptabilitzant oficialment durant els primers mesos de la pandèmia.

Des del sindicat exigien transparència a l'Administració i mesures dirigides a minimitzar el risc de contagi entre la població empresonada i els treballadors penitenciaris, així com la realització de proves PCR o l'ús de mascaretes FFP2 per a tot el personal i amb una quantitat suficient.

A **principis de novembre**, la SMPRAV informava d'un nou brot de Covid-19 **al mòdul 4 del CP Ponent, on 36 interns** (d'un total de 88) **i 14 funcionaris van donar positiu**. Davant d'aquesta situació, es va aïllar el mòdul i es van separar les persones contagiades de la resta. El CSIF va alertar d'un alt risc de contagi al centre, ja que els interns del mòdul 4 tenen assignades tasques de manteniment, i, per tant, es mouen per tot el CP.

Des del Sindicat exigien que s'implementin totes aquelles mesures que es van adoptar a la primera onada per protegir el centre, els seus treballadors i als interns. CCOO s'expressava en el mateix sentit, alertant de nous positius al Centre Obert de Ponent, tant entre interns com entre funcionaris. En relació al brot detectat al mòdul 4 del centre penitenciar de Ponent, des de CCOO asseguraven que <<només s'havien fet tests ràpids als interns, però no als treballadors>>. A més a més, asseguraven que als mòduls on hi havia persones infectades <<els treballadors només portaven mascareta, ja que no els havien facilitat equips de protecció individuals (EPI)>> i també criticaven que <<els presos no tenien espai per fer l'aïllament>>.

CCOO denunciava, també, que la SMPRAV “no ha pres ni pren les mesures reals efectives per aturar l'entrada de la malaltia a les presons catalanes i només ha reaccionat insuficientment i tard quan ja tenia la malaltia dins dels centres”. A més a més, afirmaven que hi ha “la més absoluta desprotecció en matèria de material bàsic de protecció, lliurant als treballadors interns mascaretes de tela no homologades fetes als tallers del CIRE (Centre d'Iniciatives per a la Reinserció)”. Des del Sindicat asseguraven que des de l'inici de la pandèmia **1.423 treballadors**, dels quasi 4.600 que treballen a les presons catalanes, **han agafat la baixa temporal al ser positius** de Covid-19 o **contacte estret amb un positiu**, motiu pel que sol·licitaven la realització urgent i amb caràcter periòdic de proves PCR i serològiques a tots els treballadors penitenciaris.

Davant de l'augment constant de contagis, Justícia anunciava que estan treballant per obrir una nova unitat Covid-19 en algun altre CP, per tal de complementar el Pavelló Hospitalari Penitenciari de Terrassa i la unitat COVID-19 del CP Brians 2.

Durant el mes de novembre, les dades de nous contagis i confinament de mòduls es van anar succeint en gairebé tots els centres penitenciaris. El **5 de novembre** estaven **confinats el mòdul 3 del CP Brians 1** per un positiu, **el mòdul 4 del CP Ponent**, **el mòdul 6 del CP brians 2** i **el mòdul de dones del CP Mas d'Enric** per un nou positiu d'una interna. El **8 de novembre** es **confinava**, també, **el mòdul 4 del CP Quatre Camins**, després que un intern, que va ser portat a la infermeria després de patir una sobredosis, donés positiu. **El següent dia**, es **confinava també el mòdul 5 del CP Brians 2** a causa d'un nou rebrot. També es **trobaven confinats els mòduls 6 i 7 del CP de Mas d'Enric**.

El **11 de novembre**, diverses entitats i col·lectius sol·licitaven al Departament de Justícia l'adopció de "mesures urgents" per a garantir els drets de les persones internes durant la segona onada de la pandèmia.. Entre altres, sol·licitaven mesures per tal que les persones preses estiguessin privades de llibertat en condicions dignes i

que les restriccions que se'ls apliquen en cap cas derivin en condicions materials de vida d'aïllament.

El **12 de novembre**, **el mòdul 5 del CP Ponent també estava confinat**. Malgrat aquest fet, des del SIRECOVI constatarem l'incompliment dels protocols sanitaris en aquest CP en la mesura en que ja no hi havia control de temperatura a l'accés al CP, ni tampoc gel hidroalcohòlic a l'entrada. Constatàvem, a més a més, que alguns dels funcionaris a les garites no portaven mascareta. El sindicat CSIF denunciava "descontrol absolut" en aquest centre degut a l'augment dels contagis de Covid-19 i alertaven que no s'estaven realitzant PCR generalitzades després del brot al centre a principis de mes. Insistien en demanar que es fessin proves PCR a tots els funcionaris i interns, ja que hi havia personal contagiats que no pertanyia als mòduls afectats. Alertaven, també, de contagis de funcionaris que treballaven a la cuina, on hi havia destinats interns contagiats, no aïllant als funcionaris fins a 7 dies després. A més a més, el CSIF denunciava que, malgrat aquesta situació, se seguien traslladant interns des del CP Ponent fins al Centre Obert de Lleida, "fet que hauria d'evitar-se per garantir la seguretat del centre receptor".

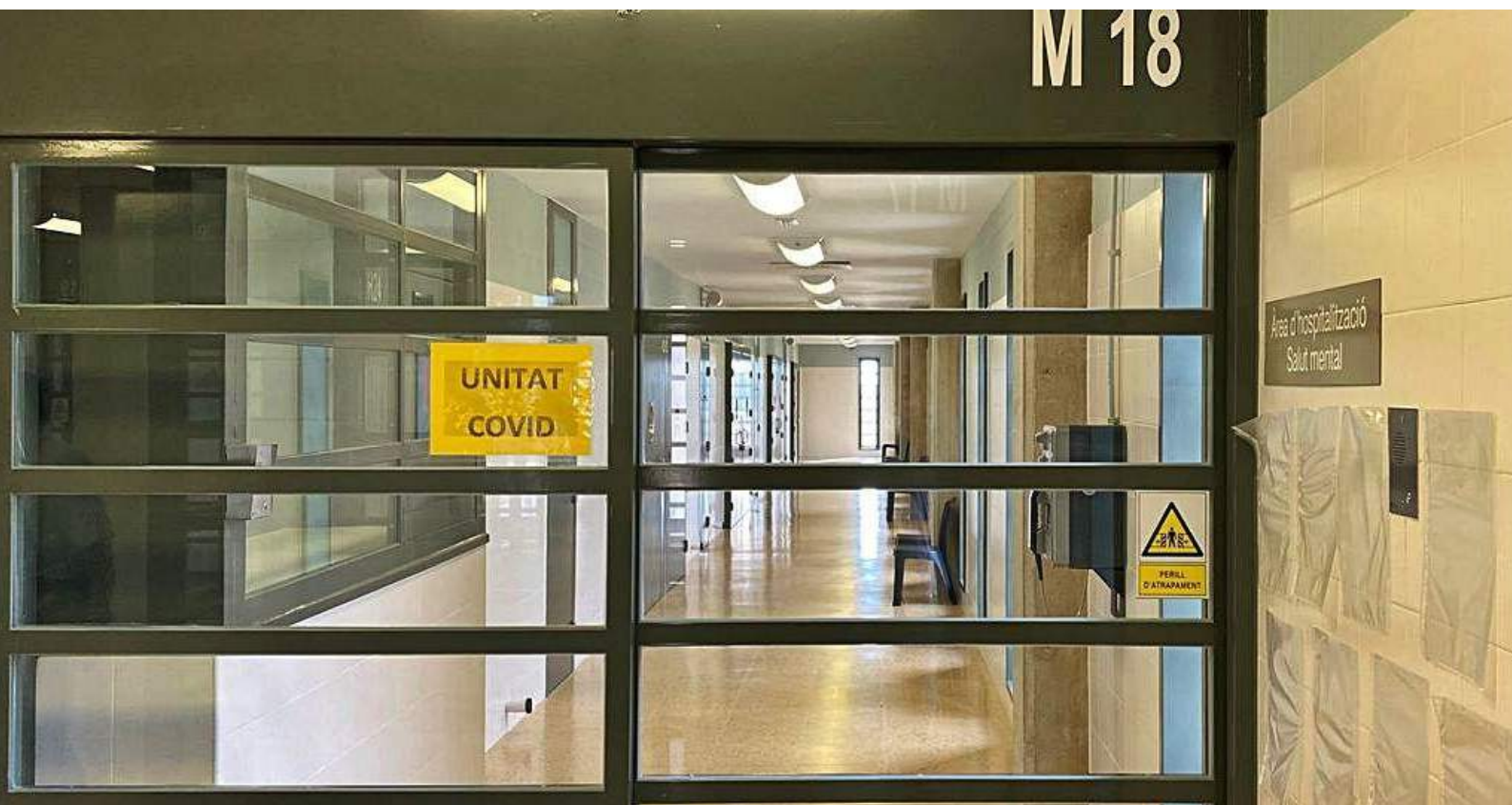
Aquests trasllats, en aquell moment, “incrementaven el risc de contagi dels interns residents al Centre Obert i dels funcionaris”, segons destacaven.

El **16 de novembre**, el col·lectiu de Famílies de Presos de Catalunya denunciava que al CP Brians 2 no hi havia control de temperatura a l'entrada dels familiars que acudien a realitzar un vis-a-vis o comunicacions ordinàries i que tampoc se'ls entregaven mascaretes. Denunciaven, també, que al CP Wad-Ras no s'havien realitzat PCR a cap interna ni a cap intern en tercer grau. **Al CP de Quatre Camins estaven confinats el mòdul 4, el 5, el 10 i la infermeria.** Al CP Mas d'Enric es va desconfinar el mòdul 6.

També, durant **el mes de novembre**, la Generalitat posava en marxa una **segona unitat Covid-19 al centre penitenciari Puig de les Basses**. La nova unitat, ubicada a l'antiga Unitat Psiquiàtrica, té 21 llits per

atendre a la població penitenciària asimptomàtica o que no requereixi suport respiratori. Està destinada a atendre els positius de la presó i també s'hi poden derivar casos dels CP de Quatre Camins i de Joves. La nova unitat se suma als dos equipaments sanitaris de referència per atendre la població penitenciària amb Covid-19, el Pavelló Hospitalari Penitenciari de Terrassa (amb 31 llits, dels quals es dediquen 22 a interns positius que requereixen una atenció sanitària per Covid) i la Unitat Covid-19 de Brians 2, que es troba en funcionament ininterromput des que es va reobrir al juliol i que, llavors, tenia 10 dels 22 llits ocupats. Les tres unitats especialitzades sumen un total de 65 llits.

El **26 de novembre**, des del SIRECOVI constàvem que al CP Puig de les Basses hi havia control de temperatura a l'accés dels visitants, però no es disposava de gel desinfectant ni a l'entrada al CP ni al departament de comunicacions. Els interns

ens van referir que se'ls havien entregat 4 mascaretes de tela reutilitzables des del mes de maig.

Al llarg del mes de desembre van succeir-se un seguit de queixes. Familiars i persones properes alertaven que al CP Brians 1 s'havien relaxat les mesures de control, com ara la presa de la temperatura o l'ús de gel hidroalcohòlic. Familiars i interns del CP Quatre Camins denunciaven que no funcionava la calefacció en tot el centre penitenciari i que els interns passaven molt fred. També informaven que alguns funcionaris seguien sense portar mascaretes. Informaven, també, que al CP Brians 2 feia dies que la calefacció funcionava únicament fins el mòdul 6 i que els interns passaven molt fred. Respecte a Wad-Ras, els familiars denunciaven que una interna que havia donat positiu per Covid-19

stava totalment aïllada, sense poder comunicar-se amb la seva família, ni tan sols per telèfon.

L'11 de desembre es detectava un nou brot de coronavirus al **mòdul 5 del CP Ponent amb 3 interns positius**. El mòdul en qüestió **va ser confinat**.

El 20 de desembre, al **CP Brians 2**, estaven **confinats el mòdul 5 i dues plantes de la infermeria** a causa d'un possible positiu. **Al CP Mas d'Enric estava confinat el mòdul 5**.

Després d'un cribratge massiu al **CP Ponent**, van **augmentar fins a 17 els interns que havien donat positiu** en coronavirus. Des del sindicat CSIF, denunciaven que en aquest centre penitenciari es realitzen tests als interns, però no als treballadors, i, en aquest sentit, sol·licitaven un cribratge massiu a tots els funcionaris el més aviat possible, així com el cessament del director mèdic del centre.

MESURES SOBRE LES COMUNICACIONS

En relació a les mesures de les comunicacions, el mes de **setembre** s'iniciava amb els vis-a-vis inoperatius des del mes de juliol, quan la SMPRAV va prendre la decisió de suspendre'ls fruit del nombre creixent de contagis. El **22 de setembre**, el sindicat CSIF alertava que considerava precipitada i arriscada la decisió de la SMPRAV de reprendre els vis-a-vis a les presons de Catalunya durant el següent cap de setmana, ja que s'havien comptabilitzat 7 interns i 21 treballadors penitenciaris positius en Covid-19 a Catalunya i una alta probabilitat de produir-se un rebrot. El **17 de setembre**, el sindicat Acaip-Catalunya ja havia sol·licitat, en una carta dirigida a la SMPRAV, que s'endarrerís la reobertura 15 dies més, advertint que «el restabliment d'aquesta modalitat de comunicacions augmentava el risc de contagi de Covid-19 entre la població empresonada».

Malgrat les queixes dels sindicats, el **25 de setembre** es començaven a reprendre de

manera progressiva els vis-a-vis a tots els CP catalans, encara que amb certes restriccions.

Segons s'anunciava als mitjans de comunicació, Justícia i Salut establien un protocol per a la reobertura i avaluarien l'impacte d'aquest primer pas abans de realitzar-ne de nous, per tal de protegir la salut dels interns i dels professionals. Els presos i **les preses podrien realitzar una comunicació al mes d'una hora de durada** –en condicions normals en realitzen de 2 a 5, en funció de les circumstàncies personals, i tenen una durada d'una hora i mitja–, **i de les tres modalitats de vis-a-vis existents** (íntim, de convivència o familiar), **se n'autoritzaven només les dues darreres i amb restriccions**: una reunió de convivència seria possible en una sala de vis-a-vis amb un adult i no més de tres nens d'edats no superiors als 10 anys; una reunió familiar podria dur-se a terme amb un adult i no més de tres nens menors de 10 anys, o bé amb dos adults i sense nens. Els vis-a-vis es realitzarien amb una presa de la temperatura prèvia dels visitants, el pas per passadissos separats, la neteja i la ventilació de 10 minuts de la sala utilitzada i amb distància de seguretat de dos metres, a més a més de l'ús obligatori de mascareta pels majors de 6 anys. També s'exigia als visitants una «**declaració**

responsable>> conforme no havien tingut símptomes els últims dies ni havien estat en contacte estret amb cap positiu. A més a més, omplien un formulari on deixaven el seu telèfon de contacte, per si fos necessari activar una traçabilitat de casos. Així mateix, es mantenien les comunicacions a través del locutori i les videotrucades. Finalment, **també es duplicaven el nombre de trucades telefòniques** a les que tenien dret els/les interns/es, **passant de 10 trucades de 8 minuts a 20 trucades de la mateixa durada**, és a dir, 80 minuts més a la setmana.

El **30 d'octubre**, la SMPRAV va emetre una comunicació davant la decisió adoptada el dia anterior pel Govern de la Generalitat de Catalunya que restringia els moviments a la pràctica totalitat de la ciutadania del territori català. En aquesta comunicació, conjunta amb la Direcció General de Policia, **es consideraven justificats els desplaçaments que fessin els familiars o les persones properes per a visitar els interns o les internes** de centres d'execució penal situats a Catalunya.

Respecte d'aquesta decisió, el CSIF es manifestava contrari, considerant que aquesta excepció suposava un risc sense

precedents per a la salut dels propis interns, dels seus familiars i del col·lectiu de treballadors penitenciaris, en la mesura que "els serveis de salut penitenciaris es trobaven al límit del col·lapse: plantes al 100% d'ocupació, nul·la contractació de personal que reforçés la ja malmesa atenció sanitària" i sol·licitaven al Departament de Justícia el cessament immediat de les comunicacions especials a les presons catalanes.

D'altra banda, des del col·lectiu de Familiars de Presos de Catalunya informaven que, malgrat les restriccions adoptades per la Generalitat de Catalunya, els vis-a-vis i les comunicacions es realitzaven de manera normal al CP catalans i convidaven a les famílies a descarregar-se i complimentar l'imprès "Certificat autoresponsable de desplaçament d'entrada i sortida del terme municipal per la crisi sanitària causada per la Covid-19" de la Generalitat, per tal d'evitar ser multats durant els desplaçaments des dels domicilis als centres penitenciaris. En relació als desplaçaments de retorn al domicili, el col·lectiu denunciava que a alguns dels CP els havien dit que se'ls entregaria un

justificant, mentre que en d'altres se'ls havia dit que no.

Durant **el mes de novembre**, es van produir noves restriccions en l'àmbit de les comunicacions als diversos centres penitenciaris catalans. El **2 de novembre**, la SMPRAV va suspendre els vis-a-vis al CP de Mas d'Enric després de comptabilitzar-se 45 interns i 7 treballadors afectats per la Covid-19 en un nou brot. L'endemà, es prenia la mateixa mesura al CP Ponent, a causa del brot aparegut al mòdul 4 de l'esmentat centre. Al CP Puig de les Basses estaven suspesos els vis-a-vis íntims.

L'11 de novembre, diverses entitats i col·lectius sol·licitaven al Departament de Justícia l'adopció de "mesures urgents" per garantir els drets de les persones internes durant la segona onada de la pandèmia. Entre d'altres, demanaven que es garantís la comunicació amb l'exterior de les persones privades de llibertat i que s'assegurés que podien realitzar comunicacions a través del locutori o bé a través de trucades o videotrucades. A més a més, demanaven a Justícia que establís un canal de comunicació permanent sobre la situació a les presons derivada de la pandèmia de la Covid-19, amb l'objectiu que les famílies i les persones properes estiguessin ben informades.

L'accés efectiu a la informació per part dels familiars i presos seguia essent el reclam principal.

El **17 de novembre**, familiars i persones properes denunciaven que el sistema per sol·licitar els vis-a-vis que s'havia establert en alguns CP podia comportar vulneracions de drets pels interns sense recursos, en la mesura que havien de ser els propis interns i internes qui sol·licitessin el vis-a-vis i avisessin posteriorment a les seves persones properes del dia i l'hora autoritzats. D'aquesta manera, els interns que no disposen de diners per a realitzar les trucades no podien avisar als seus éssers estimats del dia autoritzat, produint-se el cas que, algunes vegades, la persona que volia anar a comunicar-se no podia anar al centre penitenciarí en la data i l'hora reservada pel o la intern/a.

El **23 de novembre** es van reprendre els vis-a-vis familiars i de convivència amb fills menors de 10 anys al CP Mas d'Enric, després d'haver-los suspès durant tres setmanes a causa del brot. Les úniques restriccions que es mantenien vigents eren les que estaven vigents a la resta de centres, la limitació del nombre de visitants i la durada de la visita, així com la necessitat de demanar cita prèvia pel tal d'evitar l'acumulació de persones als espais comuns. Al CP Ponent es mantenia la suspensió dels vis-a-vis.

El secretari de Mesures Penals, Reinserció i Atenció a la Víctima, Armand Calderó, va comparèixer el **26 de novembre** davant de la Comissió de Justícia del Parlament de Catalunya per explicar les mesures adoptades i va destacar que els interns i les internes havien realitzat prop de 81.000 comunicacions a distància amb els seus familiars, mitjançant videoconferències o videotrucades. Posteriorment, a mitjans de desembre, Justícia informava que **als centres penitenciaris catalans s'havien realitzat 95.000 videotrucades en 9 mesos.**

L'**1 de desembre**, el col·lectiu de Famílies de Presos de Catalunya denunciava i qualificava com a mentides les declaracions de la Directora del CP Wad-Ras havia exposat en una entrevista sobre la gestió de la Covid-19 en els centres penitenciaris, publicada pel diari Metròpoli Abierta, i exigien transparència i informació veraç sobre la realitat que s'havia viscut i s'estava vivint a les presons. Entre d'altres aspectes, el col·lectiu denunciava que, contràriament al que havia manifestat la Directora, **les internes tenien un màxim d'una trucada al dia i d'una videotrucada a la setmana, cada dues setmanes o cada mes, i de 7 minuts.** També volien visibilitzar que aquesta és la realitat de les internes que disposen de

peculi, ja que les internes que són d'altres països, que normalment no reben cap mena de peculi, acostumen a no disposar de la possibilitat de comunicar-se amb les seves famílies, ja que les trucades des del centre penitenciar a un telèfon mòbil tenen un cost de 2 euros el primer minut, fet que implica que resulti pràcticament impossible trucar a un telèfon a l'estranger.

Familiars i persones properes també denunciaven que el sistema de reserva de comunicacions de **Brians 1** havia canviat i que, aquest canvi, generava que molts familiars no haguessin pogut comunicar-se amb les seves persones properes privades de llibertat, produint-se situacions de tensió entre les persones que estaven esperant per comunicar-se. Exposaven, també, que **els paquets havien de romandre 3 setmanes en quarantena**, fet que generava que molts dels interns i internes del CP Quatre Camins es trobessin sense roba d'hivern. Familiars dels interns del CP Quatre Camins denunciaven **llargues esperes per comunicar-se amb els seus familiars.**

A **mitjans del mes de desembre**, la SMPRAV començava a instal·lar unes **noves cabines de videotrucades** a quatre centres penitenciaris de Catalunya, que permetien

Familiar Penjant Pancarta:La Directa.cat 11.11.20

que els presos i les preses poguessin realitzar les seves **comunicacions mitjançant el cobrament a destinació i amb un sistema que permetia la recàrrega de la línia**. A més a més, aquestes noves cabines disposaven de bústia de veu on poder deixar missatges als interns i les internes. Les trucades realitzades a través del cobrament a destinació s'inclouran en les quotes de trucades setmanals a què tenen dret els interns i les internes i el servei serà gratuït, com a mínim, fins el dia 6 de gener. Segons informaven, **també s'habilitaria la possibilitat que els familiars poguessin recarregar el saldo de les videocabines de manera online**. Quan s'implementin aquestes videocabines, l'ús dels smartphones quedarà reservat "exclusivament" per aquells casos en què les persones privades de llibertat no disposin de mitjans econòmics, en supòsits terapèutics o de tractament, o en aquelles situacions autoritzades segons el criteri de la direcció del centre. Aquestes noves cabines formen part d'un projecte desenvolupat amb l'Entitat estatal de Treball Penitenciari i Formació per a l'Ocupació, que va començar a implementar-se el **10 de desembre** com a prova pilot a 4 presons de l'Estat. Segons han informat des del Ministeri d'Interior, s'espera que aquestes cabines arribin a la resta de centres penitenciaris al llarg de

l'any 2021.

A **finals del mes de desembre**, el col·lectiu de Familiars de Presos de Catalunya informava com estava la situació sobre les comunicacions en diversos centres penitenciaris catalans. Al CP Quatre Camins, les comunicacions orals i els vis-a-vis es realitzaven amb normalitat, ja que els interns tenien dret a una comunicació a la setmana a través del locutori, un vis-a-vis cada 15 dies i videotrucades cada setmana. Al CP Brians 2, els interns disposaven únicament de dues comunicacions al mes, que havien de ser sol·licitades pels familiars. Al CP Brians 1 i al CP Lledoners, les comunicacions se seguien realitzant amb normalitat. Al CP Puig de les Basses, els interns i les internes havien de facilitar les dades de les persones que anirien a comunicar-se. El col·lectiu denuncia que, des del CP Ponent, no se'ls facilita cap tipus d'informació, però que se'ls exigeix molta informació per a sol·licitar les comunicacions. Al CP Mas d'Enric, les comunicacions es realitzaven amb normalitat, exceptuant les dels interns del mòdul 5, que estava confinat. Al CP Wad-Ras, els familiars podien trucar per sol·licitar les comunicacions orals, i els vis-a-vis havien de ser sol·licitats per les pròpies internes. Fins fa una setmana, les internes només disposaven d'un vis-a-vis al mes, però actualment ja en disposen de dos.

MESURES DE L'ÀMBIT DE LA REINSERCIÓ

ACTIVITATS DE TRACTAMENT EDUCATIVES

El **21 de setembre**, Justícia anunciava que, després de sis mesos sense classes presencials fruit de la pandèmia, **s'iniciava novament el curs escolar 2020-21** a les escoles de formació per a adults dels 9 CP de Catalunya. Les classes serien impartides per un total de 15 docents, i la tornada a les aules estaria condicionada per les mesures de seguretat que els Departaments de Justícia i d'Educació haguessin acordat, seguint les recomanacions de les autoritats sanitàries. Els alumnes anirien a classe sempre amb els companys del mateix mòdul i en cap cas es barrejarien per tal d'evitar contagis. L'activitat docent es duria a terme, principalment, a les aules habilitades als mòduls de les presons, que, d'aquesta manera, es convertiren en petites escoles que comptarien amb professorat assignat a cada mòdul i que, per tant, només atendrien a aquests alumnes. Una part de la formació també s'impartiria al espais educatius de les escoles per a adults,

on es desplaçaria l'alumnat d'un mateix mòdul per torns i dies, sense que es produís cap mena d'intercanvi entre persones internades de diferents unitats. En aquesta àrea educativa, els alumnes de cada mòdul serien atesos de manera més personalitzada. D'aquesta manera, els Interns de cada mòdul disposarien de professorat de referència que els farien les classes en aules habilitades a cada unitat i de docents especialitzats que impartirien el seu coneixement a l'espai de l'escola d'adults, on l'alumnat podria accedir a internet quan fos necessari.

A més a més, s'establí l'obligatorietat de l'ús de la mascareta tant per a l'alumnat com per al professorat, que també hauria de rentar-se les mans amb aigua i sabó o amb una solució hidroalcohòlica abans i després de finalitzar l'activitat formativa i cada vegada que haguessin de sortir o entrar de classe. Els espais s'han de ventilar abans de començar l'activitat, obrint les finestres durant 10 minuts. Una ventilació s'ha de fer, com a mínim, tres vegades al dia. Les aules on s'impartirà la formació, tant les dels mòduls com les de l'àrea educativa, funcionaran amb un aforament del 50% de la seva capacitat i s'haurà de mantenir una distància d'un metre i mig de separació entre els assistents. Per a facilitar que es respecti aquesta separació, es

situaran les cadires, els bancs i les taules mantenint la distància indicada. Les aules han d'estar netes abans d'entrar els alumnes i han de tornar-se a netejar un cop finalitzada l'activitat, abans d'una nova utilització. Pel que fa als materials docents que comparteixin els alumnes, també s'han de desinfectar abans i després de cada ús.

Al **setembre** també es van reprendre les **activitats que duïen a terme entitats externes** als centres penitenciaris, però quedava restringit l'accés únicament als **professionals contractats, quedant-ne exclòs el personal voluntari**. Si l'entitat comptava amb voluntariat que volia seguir mantenint el vincle amb els internes i les internes que estava atenent abans de la pandèmia, podien proposar trobades per videoconferència. Les entitats podrien realitzar les seves funcions dins dels centres respectant l'espai, l'horari i el compliment de les mesures per a prevenir el contagi de la Covid-19, com ara l'ús de la mascareta, el respecte de la distància física i no barrejar interns de diferents mòduls. També es podien derivar persones privades de llibertat amb permisos a entitats a

l'exterior del centre. La **represa de les activitats de voluntariat quedava condicionada a l'evolució de la presència de positius de Covid** al centres, i, concretament, es va acordar esperar fins a la setmana del **20 d'octubre** per a valorar, des del comitè de crisi, els efectes de la represa de les comunicacions familiars iniciades a partir del 21 de setembre.

El **mes d'octubre**, Justícia anunciava que es reprenien les activitats a l'aire lliure amb un màxim de 15 persones i es promovien les rutines a l'interior de les cel·les, com ara abdominals i esquats.

Al mateix temps, des de la Federació Catalana de Voluntariat Social informaven que, malgrat abans de l'estiu la Mesa de Participació Social va posar en marxa un sistema d'atenció individual i acompanyament a les persones internades sense suport familiar ni social, en primer lloc per videoconferència i des de principis d'octubre també a través de comunicacions orals entre el voluntariat i les persones internades, el procediment de comunicació oral no estava sent fàcil d'articular perquè

els centres penitenciaris tenien poc equipament informàtic. Per tal de facilitar aquesta tasca, s'establí un nou procediment a través del qual:

1) les entitats tenen un correu electrònic que posen disposició dels interns i les internes per concretar videoconferències

2) s'estableix contacte amb els treballadors socials del CP on es troba la persona privada de llibertat i es valora si aquesta desitja, voluntàriament, accedir a l'esmentada comunicació –els interns s'han de trobar en una situació de falta de referents familiars/amistats a l'exterior, necessitar suport en el seu tractament i/o en la preparació de permisos i sortides a l'exterior)

3) els interns i les internes són qui gestionen la programació de les comunicacions, en consonància amb les comunicacions del CP i l'entitat de voluntariat. En aquest procés, es demanava als treballadors socials que

detectessin les persones internades del seu centre penitenciar que no tenien contacte amb la família ni xarxa de suport i que els proposessin rebre acompanyament per part de persones voluntàries, i que, posteriorment, facilitessin el llistat de persones que ho haguessin sol·licitat al referent del TPS per tal que poguessin contactar amb les entitats de voluntariat del centre i les pogués incloure en el servei d'acompanyament personal i a la comunitat.

A **principis del mes de novembre**, la SMPRAV anunciava que **els interns i les internes podien continuar sortint de permís malgrat el confinament perimetral municipal**. El Govern considerava justificats els desplaçaments de les persones internades als centres penitenciaris i als de justícia juvenil que estiguessin gaudint d'algun permís, tant per a desplaçar-se al seu lloc de residència habitual o familiar, com per a tornar al centre.

MESURES D'EXCARCERACIÓ

El **5 de novembre**, des de la Conselleria de Justícia sol·licitaven a la Fiscalia i al Poder Judicial que s'impliquessin en la descongestió de les presons a causa de la Covid-19 i les acusaven d'haver actuat aliens a la crisi sanitària. Segons va explicar la Consellera en una conferència pública, encara que des de la **SMPRAV van ampliar la població en tercer grau i es van multiplicar per 5 les propostes de classificació en aplicació de l'article 86.4 del RP**, la **Fiscalia les ha recorregut sistemàticament**, arribant a utilitzar un formulari preestablert en què únicament canvia el recurs, sense ni tan sols individualitzar cada cas i sense atendre la situació ni les circumstàncies especials del mateix.

La Consellera també denunciava un **ús i un abús de l'empresonament**, tant en relació a les mesures de presó preventiva com en la interposició de sentències, i advocava per una utilització de mesures penals alternatives. Segons va manifestar, **mil persones privades de llibertat podrien estar complint la condemna fora de la presó** si es promogué la mediació i les mesures penals alternatives, i l'empresonament fos la darrera opció.

L'**11 de novembre**, diverses entitats i col·lectius van sol·licitar al Departament de Justícia l'adopció de "mesures urgents" per a garantir els drets de les persones internes durant la segona onada de la pandèmia. Entre d'altres, reclamaven que s'adoptessin mesures que permetessin una descongestió de les presons i una reducció de la població empresonada, com ara l'atorgament de tercers graus, l'adopció de mecanismes de compliment de la condemna en llibertat o semilibertat, etc.

CONCLUSIONS

La principal conclusió a la que arribem després d'analitzar el període comprès entre mitjans setembre i mitjans de desembre és que, si bé la majoria de mesures que s'han adoptat durant la primera onada de contagis s'han anat revertint, el retorn a la "normalitat" a l'interior dels centres penitenciaris segueix depenent dels nous contagis esdevinguts.

Es detecta com, des de la SMPRAV, s'ha anat actuant a partir de les dades de nous contagis detectats als diferents centres. Tot i així, observem que la dinàmica respecte a l'aplicació de les mesures més restrictives segueix aplicant-se segons cada centre penitenciar, encara que la majoria de vegades són només un o dos mòduls els afectats. Entenem que la restricció en matèria de comunicacions amb l'exterior, per exemple, hauria d'aplicar-se únicament en aquells interns i internes que es trobin en mòduls afectats pels brots de contagis, preservant els drets de la resta de persones internes.

Més enllà de les mesures adoptades, creiem que és important centrar el focus en l'efectiva aplicació de les mateixes. Sorpren que, a dia d'avui, encara es detectin discrepàncies entre els centres en la realització de mesures preventives que, en teoria, haurien de prendre's en tots ells. La presa de temperatura a l'entrada dels centres, la disponibilitat de gel hidroalcohòlic, la correcta desinfecció dels locutors després del seu ús o el permanent

ús de mascaretes (periòdicament renovades) entre els treballadors i els interns, segueixen

variant en funció del centre penitenciar i, fins i tot, en funció del moment. Creiem que aquesta situació hauria de revertir-se, essent recomanable que la SMPRAV fes comprovacions periòdiques de l'aplicació d'aquestes mesures als centres.

D'altra banda, en allò relatiu a les comunicacions amb l'exterior, les queixes d'interns, internes i familiars respecte a la programació d'aquestes, segueix sent un problema que cal solucionar. El fet que alguns dels centres estableixin que siguin les persones internades que programin les comunicacions sense saber, prèviament, quina és la disponibilitat de la persona que vindrà a comunicar-se des de l'exterior, fa que, de vegades, aquestes comunicacions no es puguin realitzar. Novament, la disparitat de criteris entre centres penitenciaris genera desconcert i frustració entre les persones privades de llibertat i les seves famílies.

També pel que fa a les comunicacions, cal destacar com a positiu el fet que des de l'Interior considerin justificats els desplaçaments de les famílies per anar a comunicar-se presencialment amb les persones privades de llibertat, juntament amb aquells desplaçaments dels propis interns i internes que estiguin de permís o retornant al CP després d'aquest. Des del SIRECOVI, valorem positivament aquesta excepció. Tot i així, creiem que, de la mateixa manera que cada vegada que el Govern aprova noves restriccions de mobilitat es comuniquen juntament amb

mesures adaptades a cada sector (cultural, restauració, educació, etc.), l'àmbit de la privació de la llibertat també hauria de ser considerat des d'un primer moment, ja que es tracta, precisament, d'un sector de la població especialment vulnerable i amb una constant sensació d'oblit per part de les administracions públiques.

D'altra banda, malgrat les restriccions que es van aplicant en l'àmbit de les comunicacions, s'ha de destacar com a preocupants les constants peticions per part dels sindicats penitenciaris d'augmentar les mesures de tancament i comunicacions. És evident que els treballadors i les treballadores penitenciàries són, també, un col·lectiu de risc en la gestió de la pandèmia, patint les conseqüències dels contagis i també de morts, de baixes laborals i de diferents situacions que s'han anat relatant en aquests informes. Però no es pot obviar que les demandes d'alguns sindicats de limitar encara més els règims de vida i de comunicació amb l'exterior de les persones empresonades, comporten una pressió per a l'administració que pot derivar en una major devaluació dels drets dels presos i les preses i dels seus familiars. El dret a la salut i al gaudi d'altres drets no hauria de ser una qüestió d'equilibris en la que sembla que per assegurar-ne uns se n'han de limitar d'altres. Això també demostra que la rigidesa que és pròpia a la forma de compliment de les penes privatives de llibertat, dificulta que es prenguin mesures que realment assegurin el compliment de la pena d'una manera que sigui més respectuosa amb els drets fonamentals mentre es prenen mesures restrictives per prevenir els contagis. Després d'aquests 9 mesos de pandèmia, resulta més que evident la necessitat d'aplicar maneres de

compliment més obertes, com ara el compliment domiciliari, que reduiria de manera significativa el risc pels presos i les preses, funcionaris i funcionàries i permetria una gestió més fàcil de la pandèmia als CP.

Respecte de les mesures d'excarceració, observem amb preocupació les declaracions de la Consellera de Justícia realitzades el mes de novembre, en què alertava de la falta de cooperació entre la Fiscalia i el Poder Judicial a l'hora de donar suport a aquelles mesures proposades des dels equips de tractament dels centres penitenciaris per a descongestionar-los. L'acusació de falta d'anàlisi detallat de cada cas en la presentació dels recursos contra la concessió de tercers graus i 86.4 RP és greu, i, de ser així, estaríem davant d'una actuació negligent per part de les esmentades Administracions, ja que, des de l'inici de la pandèmia, s'ha insistit nacionalment i internacional en la necessitat de reduir la població penitenciària com a mesura efectiva de control dels contagis i de gestió dels positius.

Per últim, cal destacar una crítica que, des del principi de la pandèmia, s'ha anat repetint per part dels familiars i presos i preses i que creiem ben fonamentada. Es tracta de la crítica a la SMPRAV per la manca d'informació accessible i de transparència de les dades durant la pandèmia. A diferència de l'administració catalana, la SGIP manté un ritme molt actiu de publicacions de noves dades. A més a més, de vegades es detecten discrepàncies entre el que informa l'Administració respecte a allò que denuncien sindicats, presos i familiars. La dificultat amb què es troben les famílies per a poder accedir a informació sobre el seu familiar privat de llibertat també segueix sent alarmant.

